

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Братішко Ю. С., Степаненко О. Я.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Кафедра управління та економіки підприємства

kaf.yep@nuph.edu.ua

У сучасних умовах соціально-економічна безпека фармацевтичного підприємства має велике значення у системі управління, оскільки вона обумовлює ефективність як соціально-економічних рішень, так і в цілому забезпечує ефективність та результативність діяльності компанії [1-4].

Соціально-економічна безпека фармацевтичного підприємства – це системна захищеність діяльності компанії від внутрішніх та зовнішніх ризиків та погроз, що відбиває стан оптимального використання всіх наявних у підприємства ресурсів для забезпечення стабільності функціонування та стратегічного соціально-економічного розвитку. Рівень соціально-економічної безпеки фармацевтичного підприємства – це комплексна оцінка стану використання ресурсів за складовими соціально-економічної безпеки підприємства. Функціональні складові соціально-економічної безпеки фармацевтичного підприємства – це сукупність основних напрямків його безпеки, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом.

Функціональними складовими соціально-економічної безпеки фармацевтичного підприємства є: складова організаційно-методичного забезпечення системи соціально-економічної безпеки (СЕБ) підприємства; складова якості; техніко-технологічна складова; виробнича складова; кадрова складова; інноваційно-інтелектуальна складова; інформаційна складова; екологічна складова; інвестиційна складова; фінансова складова; логістична складова; маркетингова складова; політико-правова безпека; силова безпека.

Система СЕБ фармацевтичного підприємства – це комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних та пропагандистських заходів, спрямованих на реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх ризиків та загроз, яку можна оцінити за певним комплексом індикаторів (показників).

До принципових вимог системи індикаторів соціально-економічної безпеки підприємства відносяться: система індикаторів повинна відповідати переліку зовнішніх та внутрішніх ризиків та загроз СЕБ підприємства за всіма її складовими; перелік індикаторів повинен бути достатнім для отримання об'єктивної, оперативної, достовірної, комплексної оцінки рівня СЕБ підприємства як у статистиці, так і у динаміці; індикатори СЕБ підприємства за своїм характером мають бути кількісними та порівняними (наявність критеріїв із різними одиницями вимірювання допускається за умови використання таксономічного аналізу, який дає можливість отримати узагальнену оцінку рівня СЕБ досліджуваного підприємства); індикатори повинні бути сумісними з існуючою в країні системою обліку, статистики й прогнозування.

Отже, сформований нами перелік індикаторів СЕБ фармацевтичного підприємства за функціональними складовими є таким:

1. Рівень організаційно-методичного забезпечення системи СЕБ підприємства: наявність служби безпеки підприємства; рівень методичного забезпечення діяльності служби СЕБ на підприємстві; рівень матеріально-технічного оснащення служби СЕБ на підприємстві; наявність розробленої Політики СЕБ підприємства; наявність на підприємстві систем спостереження; наявність на підприємстві контрольно-пропускного режиму.

2. Рівень складової якості: наявність у підприємства сертифікатів міжнародних стандартів якості; наявність сертифікатів належних практик GxP; впровадження принципів TQM;

наявність розроблених Керівництв процесів та Стандартних робочих методик за всіма бізнес-процесами на підприємстві.

3. Рівень техніко-технологічної безпеки підприємства: ступінь відповідності техніки, яка застосовуються на підприємстві, сучасним світовим аналогам; рівень морального старіння технологій; кількість порушень технологічної дисципліни; клас енергозбереження устаткування; клас пожежної безпеки у виробничих підрозділах підприємства; рівень ритмічності виробництва; коефіцієнт оновлення основних виробничих засобів; рівень завантаження виробничих потужностей; коефіцієнт зносу основних виробничих засобів; динаміка обсягів виробництва в діючих цінах; питома вага виробництва у ВВП; вікова структура парку машин і устаткування.

4. Рівень виробничої безпеки на підприємстві: питома вага робочих місць із нормальними умовами праці; кількість нещасних випадків на виробничих дільницях; кількість виробничих аварій; темп зміни витрат, спрямованих на запобігання або зменшення дії на персонал небезпечних виробничих факторів; темп зміни витрат на забезпечення електробезпеки на підприємстві; темп зміни витрат на забезпечення пожежної безпеки на підприємстві; кількість втрат робочого часу через тимчасову непрацездатність персоналу; рівень автоматизації виробничих процесів; наявність впровадженої системи управління промисловою безпекою та охороною праці; рівень санітарно-гігієнічної безпеки; рівень кваліфікації виробничого персоналу.

5. Рівень кадрової безпеки на підприємстві: коефіцієнт плинності кадрів; вікова структура персоналу; освітня структура персоналу; професійно-кваліфікаційна структура персоналу; рівень продуктивності праці; кількість випадків розкрадання матеріальних цінностей на підприємстві; кількість випадків зловживання службовим положенням; рівень задоволеності персоналу існуючою корпоративною культурою та психокліматом на підприємстві; рівень задоволеності персоналу існуючою системою мотивації у компанії; рейтинг підприємства як працедавця; коефіцієнт кар'єрного зростання; рівень ефективності навчання персоналу; рівень соціальної забезпеченості та захищеності персоналу; рівень витрат на розвиток персоналу; рівень творчо-інноваційних видів робіт у роботі персоналу; кількість фактів нецільового використання персоналу; наявність на підприємстві системи адаптації персоналу; наявність на підприємстві облаштованих місць для емоційного та психологічного розвантаження співробітників; рівень конкурентоспроможності заробітної плати персоналу.

6. Рівень інноваційно-інтелектуальної безпеки на підприємстві: темп зростання вартості нематеріальних активів підприємства; питома вага працівників-інноваторів; питома вага працівників, які мають вчене звання, науковий ступінь; темп зростання кількості застосованих раціоналізаторських пропозицій; питома вага працівників, які мають дві та більше вищої освіти; кількість створених об'єктів інтелектуальної власності; кількість отриманих авторських свідоцтв; кількість отриманих патентів; кількість започаткованих інноваційних проєктів; кількість реалізованих інноваційних проєктів; частка НДДКР у загальному обсязі робіт; рівень впровадження інноваційної продукції.

7. Рівень інформаційної безпеки: наявність системи авторизованого доступу до інформації; кількість випадків знищення інформації; кількість випадків фальсифікації інформації; кількість випадків витікання інформації; питома вага працівників, які мають доступ до комерційної інформації; рівень застосування антивірусних комп'ютерних програм; рівень застосування системи резервного копіювання; рівень повноти інформації, що є в розпорядженні особи, яка приймає рішення, і обсягу інформації, необхідної для ухвалення обґрунтованого рішення; рівень достовірності вхідної інформації; рівень впровадження стандартів кібербезпеки на підприємстві.

8. Рівень екологічної безпеки підприємства: рівень впровадження екологічних стандартів; рівень використання ресурсозберігаючих технологій; участь у реалізації регіональних екологічних проєктах та програмах; рівень своєчасності сплати екологічних податків та зборів;

рівень витрат на утилізацію відходів виробництва; рівень витрат на природоохоронну діяльність; рівень витрат на екологічний аудит та екологічне страхування.

9. Рівень інвестиційної безпеки: коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; коефіцієнт інвестування; термін окупності інвестицій за інноваційними проектами; темпи зростання розміру реінвестицій; співвідношення фактичного і необхідного обсягу інвестицій.

10. Рівень фінансової безпеки: розмір власного оборотного капіталу підприємства; коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами; коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості; коефіцієнт автономії; коефіцієнт кредиторської заборгованості; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт обіговості активів; коефіцієнт обіговості власного капіталу; рівень рентабельності продажів; рівень рентабельності виробництва.

11. Рівень логістичної безпеки: рівень логістичних витрат; своєчасність виконання договірних зобов'язань; ефективність логістичного ланцюга.

12. Рівень маркетингової безпеки: рівень конкурентоспроможності продукції; рівень маркетингових витрат; частка ринку підприємства.

13. Рівень політико-правової безпеки: кількість порушень юридичних прав підприємства та його працівників; питома вага сплачених штрафних санкцій у загальній сумі зобов'язань за господарськими договорами підприємства; частка витрат на юридичне забезпечення діяльності підприємства у виробничих витратах; кількість розміщених держзамовлень; наявність податкових пільг; рівень інфляції в країні; кількість змін положень чинного законодавства з питань власності, господарського і трудового права, оподаткування тощо у поточному періоді.

14. Рівень силової безпеки: кількість випадків порушення фізичної та моральної безпеки персоналу підприємства; кількість випадків порушення збереженості майна підприємства; наявність випадків рейдерства; кількість випадків промислового шпіонажу.

Оцінка інтегрального та комплексних показників по всіх складових СЕБ фармацевтичної компанії доцільно здійснювати з використанням інструментарію таксономічного аналізу. Для діагностики рівня СЕБ фармацевтичних підприємств доцільно використовувати наступну градацію:

- 1) високий рівень СЕБ – значення інтегрального показника СЕБ від 1 до 0,76;
- 2) достатній рівень СЕБ – значення інтегрального показника від 0,75 до 0,51;
- 3) незадовільний рівень СЕБ – значення інтегрального показника від 0,50 до 0,26;
- 4) критичний рівень СЕБ – значення інтегрального показника від 0,25 до 0.

В умовах побудови ефективної системи СЕБ та забезпечення збалансованості всіх її складових необхідним є запровадження на фармацевтичних підприємствах практики систематичного моніторингу рівня зазначених індикаторів та впровадження заходів з управління їх рівнем.

Література

1. Драган, О. І. Соціально-економічна безпека : конспект лекцій / О. І. Драган. – К. : Вища шк., 2013. – 114 с.
2. Отенко, І. П. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 256 с.
3. Сергєєва, Л. Н. Соціально-економічна безпека : навч. посіб. / Л. Н. Сергєєва, Т. М. Книщенко, О. В. Лобань ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2011. – 107 с.
4. Соціально-економічна безпека : навч. посіб. / Г. О. Швиданенко та ін. ; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2011. – 511 с.